gemeente roerdalen

Raadsbesluit **Jaar 2026/10/29/05b**

Zaaknummer: Z26-066500
Onderwerp: 'Samen doen' beleid

De raad van de gemeente Roerdalen heeft;

- gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 8 september 2026;
- gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet, de artikelen 2.4, 3.1 en 3.4 van de Omgevingswet en de artikelen 10.2, 10.7 en 10.8 van het Omgevingsbesluit;
- gezien het advies van de raadsadviescommissie;
- overwegende dat
  - we met inwoners en andere betrokkenen willen samenwerken - Samen doen! - waarbij de samenwerking bewust, open, voorspelbaar en zorgvuldig georganiseerd is;
  - niet alleen het inhoudelijke doel van het beleid of een project belangrijk is, maar ook de weg daarnaartoe;
  - we onze inwoners en andere betrokkenen meer willen betrekken bij onze maatschappelijke opgaven

het volgende besluit genomen:

Besluit:

1. de Handleiding burgerparticipatie ‘Samen werken aan Roerdalen’, zoals vastgesteld in de vergadering van 20 december 2012, in te trekken;
2. het Participatiebeleid Omgevingswet gemeente Roerdalen, zoals vastgesteld in de vergadering van 29 september 2021, in te trekken;
3. het navolgende ‘‘Samen doen’ beleid gemeente Roerdalen (participatiebeleid)’ vast te stellen:

‘Samen doen’ beleid gemeente Roerdalen

1. Inleiding
In Roerdalen werken we al geruime tijd samen met inwoners, ondernemers en organisaties aan beleid en plannen voor onze dorpen en leefomgeving. Hierbij is er behoefte aan duidelijkheid. Daarom leggen we vast hoe we samenwerken, wanneer participatie wordt ingezet en welke rolverdeling daarbij hoort.

Ook komen er waardevolle initiatieven voort uit de gemeenschap zelf. Inwoners, ondernemers en organisaties zien wat hun dorp nodig heeft en zetten zich met betrokkenheid en creativiteit in om dat samen te realiseren. Deze ideeën en projecten, groot en klein, versterken het dagelijks leven in onze dorpen. Ze laten zien hoeveel kennis, energie en verbondenheid er in de samenleving aanwezig is. Door aan te sluiten bij deze initiatieven en ondersteuning te bieden waar dat nodig is, ontstaat ruimte voor groei en samenwerking. Dit leidt tot oplossingen die passen bij de lokale omgeving. Duidelijkheid over proces en rolverdeling is hierbij belangrijk.
Dit document vormt samen met de participatieverordening en de stappenplannen de basis voor onze gezamenlijke manier van werken: *Samen Doen!*.

2. Aanleiding
De landelijke wetgeving verplicht gemeenten om inwoners niet meer alleen bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid te betrekken, maar ook bij de uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. Dit betekent dat gemeenten hun inspraakverordening moeten omzetten in een participatieverordening. Daarnaast worden gemeenten verplicht om in de verordening voorwaarden voor toepassing van het uitdaagrecht op te nemen.

De Omgevingswet stelt bovendien eisen aan participatie bij plannen in de fysieke leefomgeving.

Daarnaast wil Roerdalen samenwerken eenvoudiger, duidelijker en toegankelijker maken voor inwoners en medewerkers.

3. Samen Doen: onze manier van samenwerken
Samen Doen betekent dat gemeente en inwoners samenwerken aan plannen en projecten voor de dorpen. Soms komt het initiatief van de gemeente, soms van inwoners of organisaties. Afhankelijk van het onderwerp, nemen gemeente en inwoners een andere rol aan.

Dit beleid gaat over de situaties waarin gemeente en inwoners met elkaar samenwerken. Wanneer de gemeente volledig aan het roer staat, zoals bij wettelijke taken of interne besluiten, of wanneer inwoners een activiteit volledig zelf uitvoeren zonder betrokkenheid van de gemeente, valt dit buiten dit participatiekader.

Samenwerken doen we vanuit vertrouwen, respect, verantwoordelijkheid en gelijkwaardigheid. Deze waarden vormen de basis voor onze manier van werken. We zorgen samen voor een veilige omgeving waarin we eerlijk kunnen zijn, actief naar elkaar luisteren en ervan uitgaan dat iedereen handelt vanuit goede bedoelingen. We werken aan gezamenlijke doelen, nemen verantwoordelijkheid voor ons eigen aandeel, komen onze afspraken na en informeren elkaar tijdig. We nemen elkaars perspectief serieus en erkennen dat verschillende invalshoeken waardevol zijn voor het geheel.

4. De vier vormen van samenwerken met de gemeente in Roerdalen
Roerdalen onderscheidt vier vormen van samenwerken, die aansluiten bij onze lokale manier van werken en bij de wettelijke kaders. Het gaat om inwonersparticipatie (gemeente als kartrekker), overheidsparticipatie (inwoners als kartrekker), het uitdaagrecht (inwoners of organisaties nemen een gemeentelijke taak over) en participatie binnen de Omgevingswet (gemeente of

initiatiefnemer als kartrekker). Per vorm beschrijven we hoe de samenwerking en participatie worden vormgegeven.

4.1 Inwonersparticipatie – gemeente als kartrekker

Bij inwonersparticipatie start de gemeente een traject en nodigt zij inwoners uit om mee te denken of mee te doen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij beleid of fysieke projecten. De gemeente betrekt inwoners zo vroeg mogelijk en legt vooraf uit hoe het proces verloopt en welke ruimte er is voor invloed.

4.1.1 Afwegingen bij een participatieplan

Tenzij er een uitzondering geldt, maakt de gemeente een participatieplan voor elk nieuw beleid of project. Hierin beschrijven we het doel van de participatie, wie we betrekken en welke invloed inwoners kunnen hebben. Dit hangt samen met de beleidsruimte.

Uitzonderingen gelden onder meer bij spoed, bij onderwerpen zonder beleidsruimte, bij financiële kaders zoals begroting of belastingen, of als participatie al via een andere wettelijke route is geregeld.

Participatie is een middel om te komen tot een resultaat, geen doel op zich. Aan de start vragen we ons af waarom we participatie inzetten. Voorbeelden zijn ophalen van wensen, ideeën of deskundigheid, vergroten van betrokkenheid en peilen van draagvlak. Iedereen die gevolgen ondervindt van een beleidsvoornemen of project wordt actief uitgenodigd om mee te doen. Het is belangrijk om inwoners op tijd te betrekken, zodat ze echt nog invloed kunnen uitoefenen. Participatie vindt altijd plaats wanneer er nog iets te kiezen of in te brengen is. We leggen vooraf uit wat al vaststaat, wat nog open is en hoe we terugkoppelen wat met de inbreng is gedaan.

Bij het afwegen van belangen kan de gemeente ook ecologische waarden, natuurbelangen én de belangen van toekomstige generaties betrekken. Dit kan bijvoorbeeld door vertegenwoordigers of deskundigen te laten spreken namens deze groepen.

Er zijn 5 mogelijke vormen van participeren:

Informeren De gemeente informeert alleen. Betrokkenen hebben geen inbreng.	**Reageren** De gemeente vraagt om reacties en weegt deze.	**Adviseren** De gemeente vraagt om advies en koppelt terug wat er met de inbreng gebeurt.

Samenwerken Gemeente en betrokkenen maken samen een plan of beleid. De gemeente neemt het uiteindelijke besluit.	**Meebeslissen** Gemeente en betrokkenen maken samen een plan of beleid. De uitkomst van de participatie bepaalt welk besluit de gemeente neemt.

Bij samenwerken en meebeslissen is het belangrijk dat de raad vooraf heldere kaders stelt. Gemeente en inwoners werken gelijkwaardig samen, al hebben zij verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

4.1.2 Participatie bij complexe vraagstukken

Bij complexe vraagstukken kan de gemeente kiezen voor een participatieaanpak waarbij besluiten over bepaalde onderdelen kunnen worden genomen door de gemeenschap. Bij complexe vraagstukken zijn er meerdere belangen die elkaar raken, onzekerheden en spanningen. Er is geen eenduidige oorzaak-gevolgrelatie, de juiste antwoorden bestaan nog niet en oplossingen ontstaan door te onderzoeken, te leren en bij te sturen.

Het doel is om samen te leren, belangen zorgvuldig af te wegen en keuzes te maken die we goed kunnen uitleggen. Deze trajecten kosten vaak meer tijd, maar leveren veel op: meer betrokkenheid van inwoners, beter zicht op feiten én op wat mensen belangrijk vinden, minder kans op polarisatie of bezwaar, en een transparanter besluitvormingsproces. Bovendien ontstaan plannen die binnen de afgesproken kaders uitvoerbaar zijn én breed worden gedragen door de gemeenschap.

Bij complexe vraagstukken gelden de volgende uitgangspunten:
De financiële, juridische, duurzaamheids- en inhoudelijke kaders worden - waar nodig - vooraf vastgesteld door het beslissend orgaan en bieden de speelruimte waarbinnen inwoners en partners kunnen meebeslissen. Binnen deze kaders hebben zij aantoonbare invloed op de uitkomst.

We willen dat iedereen kan meedoen en dat verschillende groepen inwoners goed vertegenwoordigd zijn. Daarom combineren we loting met gerichte werving, zodat ook mensen die zich normaal minder snel laten horen, worden betrokken.

Afhankelijk van het onderwerp gebruiken we verschillende manieren van samenwerken, zoals plandagen, burgerberaden, open bijeenkomsten of besluitvorming op basis van consent. We kiezen steeds de werkvorm die past bij de vraag waar we voor staan en bij wat de gemeenschap nodig heeft.

4.2 Overheidsparticipatie – inwoners als kartrekker

Bij overheidsparticipatie nemen inwoners het initiatief en vragen zij de gemeente om ondersteuning. Dit kan in de vorm van subsidie, grond, materiaal of expertise. Initiatiefnemers maken hiervoor een plan dat bedoeld is voor hun buurt, dorp of leefomgeving. Wij gebruiken hiervoor een procedure waarin inwoners uitleggen waar het initiatief over gaat, wie erbij betrokken zijn, wat de maatschappelijke meerwaarde is en welke bijdrage de initiatiefnemers zelf leveren. De gemeente beoordeelt plannen op vaste, eenduidige en heldere criteria, zoals haalbaarheid, uitvoerbaarheid en wettelijke kaders.

Eén van de belangrijke voorwaarden voor samenwerking is dat het initiatief een maatschappelijke meerwaarde heeft. Denk aan het bestrijden van armoede of eenzaamheid. Iedereen die wil en kan, moet kunnen meedoen aan het initiatief. De gemeente draagt alleen bij als partner. Dat wil zeggen dat andere partijen ook een bijdrage doen. Dat hoeft niet altijd uit geld te bestaan. Inzet van tijd of materiaal is ook een bijdrage. Het is belangrijk dat de initiatiefnemer laat zien draagvlak te hebben.

4.3 Uitdaagrecht – verregaande vorm van overheidsparticipatie

Het uitdaagrecht is de meest verregaande vorm van overheidsparticipatie. Hierbij kunnen inwoners of organisaties voorstellen om een gemeentelijke taak structureel over te nemen wanneer zij denken deze beter of goedkoper te kunnen uitvoeren.

De procedure blijft gebaseerd op dezelfde uitgangspunten. Het verzoek moet van inwoners of maatschappelijke partijen uit Roerdalen komen. Zij gaan voor het maatschappelijk belang. Het uitdaagrecht gaat over de uitvoering van taken waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Hierbij worden afspraken gemaakt over samenwerking, verdeling van taken, kwaliteitseisen en verantwoordelijkheid. Bij het uitdaagrecht worden niet alleen de taken maar ook het bijbehorende budget op de begroting overgedragen aan het initiatief. De gemeente behandelt de initiatiefnemers als een gelijkwaardige partner waarbij we verschillende rollen en verantwoordelijkheden hebben.

4.4 Participatiebeleid Omgevingswet

Op grond van de Omgevingswet zijn gemeenten verplicht participatiebeleid op te stellen. Hierin staat hoe gemeente Roerdalen participatie bij omgevingsrechtelijke initiatieven vormgeeft en welke eisen daarbij gelden. Omgevingsrechtelijke initiatieven zijn initiatieven die gaan over de instrumenten van de Omgevingswet: het omgevingsplan, de omgevingsvisie, het programma en de omgevingsvergunning. Bij besluitvorming over deze instrumenten moet de gemeente aangeven hoe uitvoering is gegeven aan participatie.

Participatie zoals dat in de Omgevingswet is vormgegeven, kan het draagvlak vergroten, maar is geen resultaatsverplichting op een voor alle partijen aanvaardbare beslissing.
Participatie vervangt het aanwenden van rechtsmiddelen niet. Het blijft mogelijk om – afhankelijk van de procedure – bezwaar te maken, een zienswijze in te dienen of beroep in te stellen tegen een ruimtelijk plan of een vergunning.

4.4.1 Inwonersparticipatie

De gemeente is kartrekker bij het wijzigingen van het Omgevingsplan, de Omgevingsvisie en programma's. Hierbij vinden wij de inbreng van inwoners en ondernemers belangrijk.

- De gemeente geeft kennis van de wijze waarop participatie wordt vormgegeven;
- We volgen de aanpak zoals omschreven onder 4.1 (Inwonersparticipatie: gemeente als kartrekker);
- Bij de besluitvorming vermelden we hoe inwoners en ondernemers bij de besluitvorming zijn betrokken.

4.4.2 Overheidsparticipatie

Bij de aanvraag om een omgevingsvergunning ligt de verantwoordelijkheid voor een adequate invulling van participatie bij de aanvrager. De aanvrager is dus de kartrekker en bepaalt hoe hij participatie vormgeeft. Bij de aanvraag wordt gevraagd of aan participatie is gedaan. En zo ja, wat de uitkomsten daarvan zijn. Participatie is niet verplicht. De aanvrager kan dus aangeven dat er geen participatietraject is gevolgd. Dit is op zichzelf geen reden om de vergunningsaanvraag te weigeren.

De gemeenteraad kan voor een aantal gevallen participatie wel verplicht stellen.
In Roerdalen werken we met de kernwaarden vertrouwen, respect, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid. Dit geldt ook voor participatie. De gemeenteraad heeft daarom geen lijst opgesteld met gevallen waarin participatie verplicht is gesteld. Wel vinden wij het belangrijk om de aanvrager te wijzen op de belangen van participatie. Hiervoor hebben we een flyer participatie opgesteld. Deze wordt aan initiatiefnemers meegegeven.

5. Communicatie en ondersteuning
De gemeente zorgt voor heldere, begrijpelijke en tijdige communicatie over plannen, de ruimte voor inbreng en het verloop van het proces. Inwonersinitiatieven ondersteunen we waar mogelijk, bijvoorbeeld door advies te geven, mensen te verbinden of te helpen bij het betrekken van belanghebbenden.

6. Tot slot
Samenwerken is een lerend proces. Inzichten uit ervaringen, gesprekken en projecten hebben we meegenomen bij het maken van dit beleid en de participatieverordening. We blijven evalueren met onze inwoners en passen onze werkwijze participatie aan wanneer dat nodig blijkt.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 29 oktober 2026.

De gemeenteraad van Roerdalen,

De griffier, De voorzitter,

mr. M. Heijnens-Coenjaerts ing. J.M.A. van Agtmaal